Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο | Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
Πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας
ΠΔΕ02: Διδακτική Οικονομικών, Διοίκησης και Εκπαιδευτική Αξιολόγηση

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΜΑΘΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Οικιακή Οικονομία — Α΄ Γυμνασίου

Περιορισμένοι Πόροι vs Απεριόριστες Ανάγκες

Το Μεγάλο Οικονομικό Πρόβλημα

Κεφάλαιο 2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 | ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

2.1 Οικονομικοί Πόροι

- Παραγωγικοί Συντελεστές
- Έδαφος – Εργασία – Κεφάλαιο – Επιχειρηματικότητα
- Περιορισμένοι πόροι & Οικονομικά Ερωτήματα

2.2 Ο Οικονομικός Ρόλος της Οικογένειας

- Η οικογένεια ως παραγωγός & καταναλωτής
- Αγοραστική διαδικασία
- Είδη αγαθών (διαρκή / μη διαρκή)

2.3 Οικογενειακός Προϋπολογισμός

- Έσοδα & Έξοδα
- Κατανάλωση & Αποταμίευση
- Σύστημα πληρωμών

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ	ΑΝΑΓΚΕΣ & ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ	ΟΙΚΙΑΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΑΓΑΘΑ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ	ΕΣΟΔΑ – ΕΞΟΔΑ	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ

1. Φανταστείτε ότι έχετε μόνο 10€. Τι θα αγοράζατε πρώτα; Γιατί επιλέξατε αυτό και όχι κάτι άλλο;

2. Ποια αγαθά νομίζετε ότι υπάρχουν σε απεριόριστες ποσότητες στη φύση; Ποια είναι περιορισμένα;

3. Τι θα συνέβαινε αν μια χώρα δεν είχε καθόλου γεωργική γη, εργατικό δυναμικό ή μηχανήματα;

4. Πώς αποφασίζει η οικογένειά σας πότε κάτι αξίζει να αγοραστεί και πότε όχι;

5. Τι σημαίνει για εσάς η λέξη «αποταμίευση»; Θεωρείτε σημαντική την αποταμίευση;

2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ | ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Ορισμός: Οικονομικοί Πόροι (Παραγωγικοί Συντελεστές) είναι όλα τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών σε μια κοινωνία.

ΕΔΑΦΟΣ

Γεωργική έκταση, δάση, λίμνες, υπέδαφος. Παράγει σιτηρά, ξυλεία, ορυκτά.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Σωματική & πνευματική προσπάθεια με στόχο τη χρηματική αμοιβή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Παραγωγικά μέσα: μηχανήματα, εργαλεία, κτίρια, λιπάσματα κ.ά.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙ-ΚΟΤΗΤΑ

Ο συνδυασμός των άλλων συντελεστών για κερδοφόρα παραγωγή.

2.1 ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

△ ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

- Τρόφιμα & Ποτά
- Κατοικία
- Ενδυμασία
- Υγεία & Εκπαίδευση
- Ψυχαγωγία & Ταξίδια
- Ηλεκτρονικά & Gadgets
- Συναισθηματικές ανάγκες
- …και πολλά ακόμα!

VS

▽ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

- Περιορισμένη γεωργική γη
- Πεπερασμένα ορυκτά
- Ανθρώπινη εργασία (ώρες)
- Μηχανήματα & εξοπλισμός
- Τεχνολογία & καινοτομία
- Χρηματικοί πόροι
- Φυσικοί πόροι (νερό, ύλες)
- Χρόνος (σπανιότατος πόρος!)

2.1 ΤΑ 4 ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Επειδή οι πόροι είναι περιορισμένοι, κάθε κοινωνία πρέπει να δώσει απάντηση σε 4 θεμελιώδη ερωτήματα:

1. **Ποια προϊόντα και υπηρεσίες θα παραχθούν;**

   π.χ. σιτηρά ή σοκολάτες; υγεία ή ψυχαγωγία;

2. **Σε ποιες ποσότητες;**

   π.χ. 1.000 ή 100.000 τεμάχια;

3. **Με ποιον τρόπο θα παραχθούν;**

   π.χ. χειρωνακτικά ή με μηχανήματα; εντατικά ή εκτατικά;

4. **Πώς θα κατανεμηθούν στα μέλη της κοινωνίας;**

   π.χ. ισότιμα, βάσει εισοδήματος ή βάσει ανάγκης;

2.1 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΓΑΘΩΝ: ΔΙΚΑΙΗ & ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ

ΔΙΚΑΙΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Στόχος:
Τα αγαθά να φτάνουν σε όλα τα μέλη της κοινωνίας με δίκαιο τρόπο.

Ζητήματα:
- Ανισότητα εισοδήματος
- Πρόσβαση σε βασικές ανάγκες
- Κοινωνικές παροχές

&

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Στόχος:
Χρησιμοποίηση των πόρων χωρίς σπατάλη, ώστε να παράγονται τα μέγιστα δυνατά αγαθά.

Πρακτική εφαρμογή:
- Σωστός συνδυασμός πόρων
- Υιοθέτηση τεχνολογίας
- Αποφυγή σπατάλης

2.2 Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ

- Αγοράζει αγαθά & υπηρεσίες για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της
- Λαμβάνει αποφάσεις βάσει εισοδήματος & προτεραιοτήτων
- Επηρεάζεται από διαφήμιση, φίλους, ηλικία, επάγγελμα

ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ

- Παράγει αγαθά & υπηρεσίες μέσα στο σπίτι (οικιακή παραγωγή)
- π.χ. μαγείρεμα, καθαρισμός, παραδοσιακά ζυμαρικά, τυρί
- Η οικιακή παραγωγή καλλιεργεί συνεργασία & δημιουργικότητα

Η οικογένεια είναι σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης της οικονομίας: συμβάλλει στη διατήρηση πληθυσμού, αναπτύσσει ανθρώπους και απορροφά τις οικονομικές αλλαγές.

Ο Χρόνος ως Πόρος:

Ο χρόνος είναι χρήμα: οι άνθρωποι διαθέτουν χρόνο για εργασία, κατανάλωση ή οικιακή παραγωγή.
Ο ελεύθερος χρόνος είναι αγαθό: η απόλαυσή του δίνει ικανοποίηση — άρα κι αυτός έχει αξία!

2.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

1 Αναγνώριση Ανάγκης

Η οικογένεια διαπιστώνει ποια ανάγκη πρέπει να ικανοποιήσει

2 Αναζήτηση Πληροφοριών

Συλλέγει πληροφορίες από διαφημίσεις, φίλους, διαδίκτυο

3 Έρευνα Αγοράς

Εξετάζει από ποια καταστήματα/αγορές μπορεί να αγοράσει

4 Σύγκριση Τιμών

Συγκρίνει τιμές και προσφορές διαφόρων προμηθευτών

5 Αξιολόγηση

Αξιολογεί όλες τις επιλογές βάσει ποιότητας και τιμής

6 Τελική Απόφαση

Λαμβάνει την τελική αγοραστική απόφαση

⚠ **Η διαφήμιση παίζει σημαντικό ρόλο και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την απόφαση του καταναλωτή — απαιτείται κριτική σκέψη!**

2.2 ΕΙΔΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΑΓΑΘΑ

Χρησιμοποιούνται για την παραγωγή άλλων αγαθών.
π.χ. κτίρια, μηχανήματα, εργαλεία, πρώτες ύλες.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ

Χρησιμοποιούνται για άμεση ικανοποίηση αναγκών.
π.χ. τρόφιμα, ρούχα, gadgets.

ΔΙΑΡΚΗ ΑΓΑΘΑ

Σχετικά μεγάλη χρονική διάρκεια χρήσης.
π.χ. αυτοκίνητα, ηλεκτρονικά, έπιπλα.

ΜΗ ΔΙΑΡΚΗ ΑΓΑΘΑ

Σχετικά μικρή χρονική διάρκεια χρήσης.
π.χ. τρόφιμα, ρούχα εποχής, αναλώσιμα.

Προσοχή: το ίδιο αγαθό μπορεί να είναι άλλοτε καταναλωτικό, άλλοτε παραγωγικό — εξαρτάται από τη χρήση του!

2.3 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ορισμός: Ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι ένας πίνακας εσόδων–εξόδων. Αποτελεί σχέδιο οικονομικής δράσης: ένα μέρος καταναλώνεται, το υπόλοιπο αποταμιεύεται.

ΕΣΟΔΑ	=	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	+	ΑΠΟΤΑΜΙ-ΕΥΣΗ
Μισθοί, ενοίκια, επενδύσεις, τόκοι…		Αγαθά & Υπηρεσίες		Για το μέλλον!

Σωστός Προγραμματισμός = Ευτυχισμένη Οικογένεια!

Η κατάρτιση οικογενειακού προϋπολογισμού βοηθά να αποφύγουμε υπερχρέωση, να καλύψουμε ανάγκες με προτεραιότητα και να δημιουργήσουμε αποταμιεύσεις για έκτακτες ανάγκες ή μελλοντικούς στόχους.

2.3 ΚΥΡΙΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Μισθός από Εργασία

Η αμοιβή για την παροχή εργασίας σε εργοδότη.

Ελεύθερο Επάγγελμα

Γιατρός, δικηγόρος, λογιστής, μηχανικός κ.ά.

Επιχειρη-ματική Δρ/τα

Κέρδη από επιχειρήσεις (αρτοποιείο, κατάστημα κ.ά.).

Αγροτικά Εισοδήματα

Έσοδα από γεωργικές & κτηνοτροφικές δραστηριότητες.

Περιουσιακά Στοιχεία

Ενοίκια από διαμερίσματα, καταστήματα κ.λπ.

Επενδύσεις & Τόκοι

Κέρδη από μετοχές, ομόλογα, τραπεζικές καταθέσεις.

2.3 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ

Ο τρόπος ζωής επηρεάζει τη συμπεριφορά των αγοραστών!

Διαθέσιμο Εισόδημα

Όσο υψηλότερο το εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη η κατανάλωση.

Ηλικία & Φύλο

Διαφορετικές ανάγκες ανάλογα με την ηλικία και το φύλο.

Κύκλος Ζωής

Νέο ζευγάρι, γέννηση παιδιών, συνταξιοδότηση κ.ά.

Τρόπος Ζωής

Συνήθειες, ενδιαφέροντα, αξίες και στυλ ζωής.

Επάγγελμα

Η απασχόληση επηρεάζει τις καταναλωτικές ανάγκες.

Κοινωνικοί Παράγοντες

Ομάδες αναφοράς, κοινωνικές πιέσεις, μόδα, ΜΜΕ.

2.3 ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ: ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗΣ

Χρήμα: Το βασικό μέσο συναλλαγής και αποταμίευσης στις σύγχρονες οικονομίες.

ΜΕΤΡΗΤΑ

Χαρτονομίσματα και κέρματα. Άμεση καταβολή στο ταμείο.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ

Δανεισμός από τράπεζα. Εξόφληση εφάπαξ ή σε δόσεις.

ΧΡΕΩΣΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ

Άμεση χρέωση τραπεζικού λογαριασμού. Ανέπαφες πληρωμές.

ΕΠΙΤΑΓΕΣ & ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

Για μεγαλύτερες αγορές (π.χ. αυτοκίνητο, ακίνητο).

Α Ν Α Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ω Σ Η

2.1	Οικονομικοί πόροι (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα) είναι ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΙ — δεν επαρκούν για να καλύψουν όλες τις ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΕΣ ανάγκες.
2.1	Κάθε κοινωνία απαντά στα 4 θεμελιώδη ερωτήματα: τι, πόσο, πώς και πώς να κατανεμηθούν τα αγαθά — δίκαια & αποτελεσματικά.
2.2	Η οικογένεια είναι ταυτόχρονα ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ και ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ. Πριν από κάθε αγορά ακολουθεί 6 στάδια αξιολόγησης.
2.2	Τα αγαθά διακρίνονται σε παραγωγικά / καταναλωτικά και διαρκή / μη διαρκή — ο χρόνος αποτελεί επίσης πολύτιμο πόρο.
2.3	Ο οικογενειακός προϋπολογισμός = Έσοδα − Κατανάλωση = Αποταμίευση. Επηρεάζεται από εισόδημα, ηλικία, επάγγελμα, τρόπο ζωής κ.ά.
2.3	Μέθοδοι πληρωμής: μετρητά, πιστωτική/χρεωστική κάρτα, επιταγές. Το χρήμα είναι το βασικό μέσο συναλλαγής.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ!

Κεφάλαιο 2 | Οικονομικά της Οικογένειας

Περιορισμένοι Πόροι vs Απεριόριστες Ανάγκες
Το Μεγάλο Οικονομικό Πρόβλημα

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΜΑΘΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
Οικιακή Οικονομία — Α΄ Γυμνασίου
ΕΑΠ